نگرش اساتید نسبت به مشاوره و راهنمایی تحصیلی و نظر آنها در مورد وظایف مشاوره

اشرف ادهمی*، عصمت نوحی، سکینه محمدعلی‌زاده، زهرا جلیلی، زهرا فتاحی

چکیده

مقدمه: راهنمایی و مشاوره دانشجویان، جزئی از وظایف اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها، به منظور فائق آمدن بر مشکلات قابل پیشگیری و افت تحصیلی ناشی از آن محسوب می‌گردد. هدف از این مطالعه، تعیین نگرش اساتید دانشگاه علوم پزشکی کرمان نسبت به مشاوره و راهنمایی دانشجویان و نظرات آنان نسبت به وظایف اساتید مشاور بود.

روش‌ها: در این مطالعه توصیفی- مقطعی، تعداد ١٦٤ عضو هیأت علمی از طریق پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفتند. برای سؤالات نگرش این پرسشنامه، روائی ۰/۸ و پایایی ۰/٦٧ و سؤالات وظایف مشاوره پایایی ۰/۸ محاسبه گردید. داده‌ها پس از جمع‌آوری، با استفاده از نرم‌افزار SPSS و با بهره گرفتن از آزمون‌های آماری t و ANOVA یک طرفه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج: هفتاد و هفت و شش دهم درصد از اساتید، سابقه مشاوره و راهنمایی دانشجویی داشتند و ۸۲/٦ درصد از آنان با وظایف مشاوره آگاه بودند، ٨٦/٧ درصد کاملاً موافق و یا موافق با وظایف استاد راهنما بودند. در مجموع، ٧٤/٣ درصد از اساتید، نمره کل نگرش را کسب کردند. در مقایسه میانگین نمرات نگرش با متغیر مرتبه علمی و آگاهی از وظایف استاد مشاور، تفاوت معنی‌داری مشاهده گردید.

نتیجه‌گیری: با توجه به نگرش نسبتاً مثبت اساتید نسبت به مشاوره و راهنمایی و موافق بودن آنها با وظایف مصوبه وزارتخانه، شکی نیست که داشتن آگاهی و مهارت کافی و مناسب در انجام وظایف مشاوره و راهنمایی به منظور کمک و یاری به دانشجویان ضروری است. بنابراین، اطلاع‌رسانی و آموزش اساتید در خصوص مشاوره و راهنمایی پیشنهاد می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: نگرش، نظرات، مشاوره و راهنمایی تحصیلی، دانشگاه.

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / بهار و تابستان ۱۳۸۷؛ ۸(۱): ۷ تا ۱۴

مقدمه

مشاوره و راهنمایی به منزله یک فعالیت منظم و سازمان‌یافته، در سال ۱۹۰۸ میلادی در شهر بوستون (Boston) آمریکا و به وسیله فردی به نام فرانک پارسونز (Frank Parsons)، که به پدر راهنمایی حرفه‌ای مشهور است، آغاز شد(۱).

جوانانی که به ادامه تحصیلات دانشگاهی علاقه دارند، در دانشگاه‌ها، در زمینه‌های متعدد، با مشکلات گوناگون مواجه می‌شوند چنان که بطور مناسب در جهت پیشگیری و درمان مسائل آنان اقدام جدی به عمل نیاید، عواقب وخیمی به دنبال خواهد داشت(۲)، بخصوص کسانی که تازه به آموزش عالی راه می‌یابند و از شهرها و روستاهای مختلف کشور وارد فضای

* **آدرس مکاتبه:** اشرف ادهمی (مربی) گروه آموزش عمومی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان. adhami2006@yahoo.com
عصمت نوحی مربی گروه داخلی و جراحی دانشکده پرستاری و مامایی (noohi@kmu.ac.ir)؛ سکینه محمدعلی‌زاده، مربی مرکز تحقیقات مرکز علوم اعصاب (smohammadalizadeh@gmail.com)؛ دکتر زهرا جلیلی، دانشیار گروه پزشکی اجتماعی دانشکده پزشکی (zahra.jalili@gmail.com)؛ و زهرا فتاحی، کارشناس مسؤول واحد ارزشیابی مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی (zahrafattahi@yahoo.com) دانشگاه علوم پزشکی کرمان.
این طرح با حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی کرمان انجام گردیده است.
این مقاله در تاریخ ۸٦/۸/۱ به دفتر مجله رسیده، در تاریخ ۸۷/۲/۲۵ اصلاح شده و در تاریخ ۸۷/۵/۱۲ پذیرش گردیده است.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

فرهنگی گسترده و ویژه‌ای به نام دانشگاه می‌شوند و با مسائل جدیدی چون منزلت اجتماعی دانشجویان و استاد، رشد و بلوغ جسمی و اجتماعی، حضور توأم دختران و پسران در محیط آموزشی، وجود دانشجویان دیگر با رشته‌های تحصیلی متفاوت و احتمالاً با تفاوت‌هایی در منزلت اجتماعی، استقلال و دوری از خانواده، خوابگاه دانشجویی یا زندگی در خانه‌های ناآشنا، محدودیت‌های دانشگاه، اندیشه‌های جوان و احتمالاً بلند پروازانه، و بالاخره، امیدهای تازه، که همگی می‌تواند منجر به افت تحصیلی او گردد(۳).

راهنمایی و مشاوره ناکافی و نامناسب می‌تواند دانشجویان را در دستیابی به اهداف آموزشی و حرفه‌ای دچار مشکل و اختلال نماید. در حالی که مشاوره مناسب، از طرف مراجع با صلاحیت، می‌تواند منجر به حل مشکلات دانشجویان شده و حتی فرصت‌هایی برای رشد و تغییر الگوی رفتاری آنان فراهم نماید. علی‌رغم نیاز به مشاوره، متأسفانه دانشجویان، اساتید مشاور را به عنوان منبع مطمئن و مرجع رفع نیازهای خود در طی تحصیل نمی‌شناسند(٤). شاید این مسأله به دلیل عدم شناخت اساتید از وظایف مشاوره‌ای، و یا عدم وجود نگرش مثبت نسبت به امر مشاوره به عنوان یک وظیفه حرفه‌ای خود باشد، در حالی که اثر مشاوره روی موفقیت تحصیلی دانشجویان در مطالعاتی نظیر ارزیابی رفتار حرفه‌ای و نقش مشاوره تحصیلی در مدرسه پزشکی Maastricht دیده شده است(٥).

حمایت و خدمات مشاوره راهنمایی دانشجویان در طول دوره تحصیل آنها مسؤولیت مهمی در دانشگاه‌ها می‌باشد. توافق عمومی در ارائه خدمات مشاوره و راهنمایی، یک عامل مهم برای ارتقای آموزش دانشجویان و صلاحیت حرفه آنهاست، و عدم ارائه خدمات مشاوره، نه تنها بازخورد ضعیفی در تحصیل دانشجو دارد، بلکه موجب نارضایتی، ناامنی، سستی و استرس بیشتر در طول تحصیل دانشجو می‌شود. علاوه بر این، ممکن است رسیدن به اهداف آموزشی و حرفه‌ای را به تأخیر بیاندازد(٦).

استاد راهنما در دانشگاه، معمولاً یک عضو هیأت علمی است که خدما ت راهنمایی و مشاوره را با یک دعوت پذیرفته است و دانشجو را در مطابقت دادن علائق و توانایی‌هایش با برنامه آموزشی و ارزیابی متناوب از پیشرفتش در دانشگاه کمک می‌کند. استاد راهنما به عنوان یک هماهنگ‌کننده تجربیات یادگیری، باید آگاهی و اطلاعات به روز در موضوعات مختلف برنامه‌های درسی، راه و روش ثبت نام و خدمات شخصی، پزشکی ومشاوره‌ای داشته باشد(۷).

بنابراین، ارتقای برنامه آموزشی برای بالا بردن قابلیت مشاوره تحصیلی در وظایف مشاوره‌ای به نظر می‌رسد یک مرحله اولیه و اساسی باشد. به منظور فائق آمدن بر مشکلات قابل پیشگیری و افت تحصیلی ناشی ازآنها، بر آن شدیم تا در این مطالعه، نگرش اساتید را نسبت به راهنمایی و مشاوره دانشجویان و نظرات آنان را در مورد وظایف اساتید مشاور در دانشکده‌های مختلف دانشگاه علوم پزشکی کرمان در سال تحصیلی ٨٦-١٣٨٥ مورد بررسی قرار بدهیم.

روش‌ها

این مطالعه توصیفی- مقطعی، به منظور تعیین نگرش اساتید نسبت به مشاوره و راهنمایی تحصیلی دانشجویان و نظر آنان نسبت به وظایف اساتید مشاور در دانشگاه علوم پزشکی کرمان صورت گرفت.

جامعه مورد مطالعه، کلیه اعضای هیأت علمی علوم پایه دانشگاه (٢٠٤ نفر) و روش نمونه‌گیری به صورت سرشماری بود. افرادی وارد مطالعه شدند که در زمان جمع‌آوری داده‌ها مشغول به کار بوده و مایل به شرکت در مطالعه باشند.

ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه‌ای پژوهشگرساخته بود که با استفاده از منابع علمی معتبر و مرتبط تهیه و در سه بخش تنظیم گردید. بخش اول، مشخصات فردی و بخش دوم، حاوی ١٨ سؤال نگرش‌سنج بر اساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (کاملاً موافق، موافق، بی‌نظر، مخالف، کاملاً مخالف) بود. با توجه به بار سؤالات (مثبت یا منفی) نمرات ١، ٢، ٣، ٤، ٥، و یا بالعکس برای هر پاسخ در نظر گرفته شد و حاصل جمع نمرات ١٨ سؤال نگرش، به عنوان نمره کل نگرش محسوب می‌گردید که نمره‌ای بین حداقل ١٨ تا حداکثر ٩٠ بود.

در بخش سوم پرسشنامه، وظایف اساتید مشاور در قالب ٢٠ سؤال مطرح گردید و اساتید میزان موافقت خود را با هر یک از وظایف مطرح شده بر روی یک مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (کاملاً موافق، موافق، بی نظر، مخالف و کاملاً مخالف) مشخص می‌کردند. نمرات یک تا ٥ به گزینه‌های کاملاً مخالف

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

تا کاملاً موافق تعلق می‌گرفت و حاصل جمع نمرات ۲۰ سؤال، به عنوان نمره این بخش محسوب می‌گردید که نمره‌ای بین حداقل ۲۰ تا حداکثر ۱۰۰ بود.

برای تعیین روایی بخش سنجش نگرش پرسشنامه، از شاخص روایی محتوا (content validity index) استفاده شد(۸). ضرایب به دست آمده برای هر یک از سؤالات از حداقل ۰/۸ تا یک بود. با توجه به این که سؤالات پرسشنامه وظایف استاد مشاور برگرفته از بخشنامه شورای عالی برنامه‌ریزی بود بنابراین، روایی محتوای این بخش از پرسشنامه تأمین می‌باشد.

پایایی ثبات درونی (Internal consistency reliability) بخش نگرش‌سنج پرسشنامه و بخش نظرات نسبت به وظایف اساتید بعد از جمع‌آوری داده‌ها با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/٦۷ و ۰/۸ به دست آمد.

پرسشنامه‌ها توسط فرد جمع‌آوری‌کننده داده‌ها به صورت حضوری در محل کار در اختیار اعضای هیات علمی قرار داده شد و بعد از پی‌گیری‌های مکرر، از ۲۰٤ پرسشنامه توزیع شده، ۱٦٤ مورد برگشت داده شد. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS-13 انجام شد. در تجزیه و تحلیل داده‌ها، برای توصیف، از شاخص‌های مرکزی و پراکندگی و برای مقایسه، از آزمون‌های آماری t و ANOVA یک طرفه (بعد از اطمینان از فراهم بودن شرایط انجام آنها) استفاده شد و در انجام کلیه آزمون‌های آماری، $P<۰/۰۵$ معنی‌داری تلقی گردید.

نتایج

میزان پاسخ‌دهی از ۲۰٤ پرسشنامه توزیع شده ۸۰/٤ درصد (۱٦٤ نفر) بود. بیشترین افراد شرکت‌کننده از دانشکده پزشکی، دندانپزشکی و پرستاری و مامایی به ترتیب ۲۸/٦، ۲۳/۹، ۱۳/٤ درصد و کمترین آنها به ترتیب مربوط به دانشکده‌های پرستاری زرند، جیرفت و بم به ترتیب ۰/۷، ۲/۸ و ٤/۹ درصد بودند. دانشکده‌های بهداشت، داروسازی و مدیریت و اطلاع‌رسانی به ترتیب ۱۰/٦، ۷ و ۷ درصد شرکت‌کننده را تشکیل دادند. میانگین و انحراف معیار سن افراد مورد مطالعه، ۱۱/٦ ± ۳۸/۸ با حداقل ۲۷ و حداکثر ۵۷ سال بود. پنجاه و یک و هشت دهم درصد (۸۵ نفر) مرد، ۳٤/۱ درصد (۵٦ نفر) زن و ۱٤ درصد (۲۳ نفر) بدون پاسخ بودند.

از نظر مرتبه علمی، ۲/۱ درصد مربی آموزشیار، ٤٦/۱ درصد مربی، ٤۷/۵ درصد استادیار و بقیه دانشیار و استاد (به ترتیب ۲/۸ و ۱/٤ درصد) بودند. هفتاد و هفت و شش دهم درصد واحدهای مورد پژوهش سابقه راهنمایی و مشاوره دانشجویی داشتند و آگاهی از شرح وظایف استاد مشاور را ۸۲/٦ درصد اساتید ذکر نمودند.

از نظر منبع کسب آگاهی از وظایف استاد مشاور، ۳۱/۵ درصد وظایف مقرر شده در دانشکده، ۳۵/۲ درصد مصوبات وزارتخانه و ۳۳/۳ درصد هر دو مورد را انتخاب نمودند. تنها ۳٤ درصد اساتید در زمینه مشاوره و راهنمایی، دوره آموزشی دیده بودند که در ۸۷/۵ درصد آنان، این دوره‌ها به صورت کارگاه بر گزار شده بود.

نظرات اساتید در مورد وظایف استاد راهنما نشان داد حداقل ۷۲/٤ و حداکثر ۹٦/۲ درصد اساتید با وظایف استاد راهنما کاملاً موافق یا موافق بودند و در مجموع، ۸٦/۷ درصد گزینه کاملاً موافق یا موافق، ۹/۵ درصد گزینه بی‌نظر و ۳/۸ درصد گزینه کاملاً مخالف یا مخالف را انتخاب کردند. میانگین و انحراف معیار نمره کل نظرات نسبت به وظایف اساتید مشاور ۹/۷ ± ۸۵/٦ با حداقل ۵٦ و حداکثر ۱۰۰ بود. با توجه به اینکه حداکثر نمره در این بخش۱۰۰ بود، بنابراین، درصد نمره و میانگین یکسان می‌باشد (جدول ۱).

میانگین و انحراف معیار نمره کل نگرش ۸/۲ ± ٦٦/۹ با حداقل ٤۲ و حداکثر ۸۷ بود. افراد مورد مطالعه در مجموع ۷٤/۳ درصد نمره کل نگرش را کسب کردند. در جدول دو، میانگین و انحراف معیار نمرات سؤالات نگرش آورده شده است. در مجموع از ۱۸ سؤال مطرح شده در ۸ مورد، میانگین نمرات بالای ٤ و به جز سؤال ٦ که میانگین ۲/۷ به آن اختصاص یافت، میانگین ۹ عبارت دیگر از ۳ تا ۳/۹ بود.

مقایسه میانگین نمرات نگرش، با توجه به متغیر جنس، دانشکده، شرکت در دوره مشاوره، تفاوت معنی‌داری را نشان نداد اما با توجه به مرتبه علمی و آگاهی از وظایف

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار نمرات سؤالات مربوط به نظرات اساتید نسبت به وظایف استاد مشاور

وظایف اساتید مشاور	میانگین و انحراف معیار

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

ارزیابی و شناخت وضعیت تحصیلی دانشجو در گذشته	٤/٣ ± ٠/٧٣
ارزیابی مکرر و شناخت وضعیت تحصیلی دانشجو در حال تحصیل	٤/٥ ± ٠/٦٣
پی‌گیری وضعیت تحصیلی دانشجو در آینده	٤ ± ٠/٩٨
شناخت استعدادها و توانایی‌های بالقوه دانشجو و کمک به شکوفایی منطقی آن	٤/٣ ± ٠/٨١
آشنا کردن دانشجو با مقررات و ضوابط آموزشی، پژو هشی و انضباطی	٤/٤ ± ٠/٨٢
ارائه راهنمایی‌های لازم به دانشجو در زمینه شغل و ادامه تحصیل	٤/٤ ± ١/٧
آماده‌سازی دانشجو برای پذیرش مسؤولیت در آینده	٤/٢ ± ٠/٨٤
هدایت، برنامه‌ریزی و نظارت بر انتخاب واحدهای درسی	٤/٤ ± ٠/٧٠
امضای فرم‌های انتخاب واحد و سایر فرم‌ها	٤/٢ ± ٠/٨٩
بررسی و ریشه‌یابی زمینه‌های احتمالی افت تحصیلی	٤/٣ ± ٠/٧٩
کمک به دانشجو در جهت پیشرفت تحصیلی و جبران کاستی‌ها	٤/٤ ± ٠/٧٤
حضور منظم برای مشاوره طبق برنامه اعلام شده	٤/٣ ± ٠/٧٢
معرفی دانشجویان به مسؤولین دانشکده برای تشویق و بر طرف نمودن نقاط ضعف دانشجو	٤/٣ ± ٠/٧٨
معرفی دانشجویان به واحدهای مختلف دانشگاه برای رفع نیازها	٤/٢ ± ٠/٨٢
اعلام مشکلات دانشجویان به مدیر گروه مربوط	٤/٢ ± ٠/٨١
توجه به استرس‌های محیطی، خانوادگی و تحصیلی و در صورت نیاز، ارجاع به مراکز مشاوره برای پیشگیری از بروز مشکلات	٤/٢ ± ٠/٨٢
تهیه گزارش عملکرد در پایان هر نیم‌سال تحصیلی و ارسال به مسؤولین ذیربط	٣/٩ ± ٠/٩٢
شرکت در جلسات اساتید راهنمای دانشکده	٤/٣ ± ٠/٦٣
مشورت با صاحب‌نظران و کارشناسان به منظور یافتن شیوه مناسب برای کمک به دانشجویان	٤/٣ ± ٠/٧١
اطلاع به خانواده دانشجو در زمینه مشکلات وی و مشاوره با آنان در صورت لزوم	٤/١ ± ٠/٨٩

استاد مشاور، تفاوت معنی‌داری مشاهده گردید (به ترتیب ٠٣٨ /P=٠ و P=٠/٠٠٥) بطوری که میانگین و انحراف معیار نمره نگرش مربیان و مربیان آموزشیار ٧/٣ ± ٦٩/٤ از مدرسین در مراتب علمی بالاتر، بیشتر بود (SD=٧/٨ و $\bar{X}$=٦٦/٤). همچنین میانگین و انحراف معیار نمره آگاهی اساتیدی که اظهار کرده بودند نسبت به وظایف استاد مشاور آگاهی دارند ٧/٤ ± ٦٩/٤ از افرادی که اظهار کرده بودند نسبت به این موضوع آگاهی ندارند، بیشتر بود (SD=٦/٢ و $\bar{X}$=٦٤/٣). مقایسه میانگین نمره نظرات اساتید نسبت به وظایف استاد راهنما با توجه به متغیرهای جنس، دانشکده، شرکت در دوره مشاوره و رتبه علمی در هیچ موردی، تفاوت معنی‌داری را نشان نداد.

بحث

در مطالعات انجام شده، مشاوره تحصیلی و مراقبت‌های روان‌شناختی، بطور کلی بر بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان مؤثر بوده و تأثیر آن برای دانشجویانی که پیشینه تحصیلی بهتر داشتند، بیشتر بوده است(٩).

نتایج این مطالعه نشان داد با وجود اینکه ٣٤ درصد اساتید دانشگاه در زمینه مشاوره و راهنمایی دوره آموزشی دیده بودند، نگرش نسبتاً خوبی (٧٤/٣ درصد) نسبت به مشاوره داشتند و در بین آنها، نگرش مربیان و آموزشیاران مربی نسبت به مشاوره و راهنمایی بهتر بود، که با نتایج هزاوه‌ای در دانشگاه علوم پزشکی همدان مشابهت دارد. در آن مطالعه، علی‌رغم آگاهی کم اساتید نسبت به مشاوره و راهنمایی و آشنایی ناقص آنها با

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار نمرات سؤالات مربوط به نگرش اساتید راهنما نسبت به وظایف استاد مشاور

نگرش اساتید راهنما	میانگین و انحراف معیار
برای سازگاری هر چه بیشتر دانشجو با محیط دانشگاهی مشاوره امری لازم است	٤/٧ ± ٠/٧١
بهتر است اساتید بجای مشاوره وقت خود را صرف بالا بردن کیفیت آموزش کنند	٣/٠٠ ± ٠/٩٨
سازگاری دانشجویان با مشکلات زندگی به کمک مشاوره و راهنمایی تسهیل می‌گردد	٤/٣ ± ٠/٨
در امر مشاوره علاقه‌مندی اساتید مشاور نقشی ندارد	٣/٢ ± ٠/٨٦
مشاورین می‌توانند در رفع مشکلات آموزشی دانشجویان نقش اصلی داشته باشند	٤/٣ ± ٠١/٨
مشاوره نیاز به تخصص خاص دارد که اساتید فاقد آن هستند	٢/٧ ± ١/١
راهنمایی اثربخش در پیشرفت تحصیلی دانشجویان مؤثر می‌باشد	٤/٥ ± ١/٦
شرکت اساتید راهنما در دوره‌های آموزشی که به این منظور توسط دانشگاه برگزار می‌شود، ضروری است	٤/٣ ± ١/٨
مشاوره می‌تواند به موقع از افت تحصیلی دانشجویان جلوگیری کند	٤/٤ ± ٢/٦
مشاوره و راهنمایی تحصیلی، مسؤولیت‌پذیری را در دانشجویان ازبین می‌برد	٣/٢ ± ٠/٧٨
مشاورین، راهنمایی دانشجو را کاری اضافه بر سازمان می‌دانند	٣/٠٠ ± ١/٠٠
مشاورین از راهنمایی دانشجویان احساس رضایت و موفقیت می‌کنند	٣/٩ ± ١/١
برنامه‌های مشاوره فرصت تجربه کردن را از دانشجو می‌گیرد	٣/٠٠ ± ٠/٩٢
بسیاری از مشکلات دانشجویان با مشاوره قابل پیشگیری است	٤/١ ± ٠/٨٩
مشاوره یک راه پر کردن وقت‌های اضافی اساتید است	٣/٠٠ ± ٠/٩٩
مشاور به عنوان پناهگاهی امن برای دانشجویان است	٣/٩ ± ١/١
دادن جزوه‌های راهنما به مراتب مفیدتر از مشاوره‌های اساتید است	٣/١ ± ٠/٩٦
یکی از مزایای مشاوره تحصیلی، از بین بردن فا صله بین استاد و دانشجو است	٤/١ ± ١/٠٠

وظایف استاد راهنما، نگرش مثبت و قابل قبولی را برای ارائه این خد مات داشتند(١٠). این نشان می‌دهد که ارائه خدمات مشاوره‌ای برای دانشجویان لازم بوده و می‌تواند در پیشرفت تحصیلی دانشجو مؤثر باشد. فاضلی در بررسی خود، تقویت و توجه بیشتر به مراکز مشاوره دانشجویی در دانشگاه‌ها را ضروری دانسته و معتقد است مشاوره دانشجویی می‌توانند در موارد: بهبود روابط متقابل در خانواده، کسب یا ارتقای مهارت‌های اجتماعی، کسب و ارتقای خودپنداری مثبت و شغل‌یابی و رضایت شغلی کمک کند و نیز این امر می‌تواند در حل مسائل آموزشی به پیشرفت تحصیلی مؤثر منجر شود. بنابراین، تقویت و توجه بیشتر به مراکز مشاوره دانشجویی در دانشگاه‌ها ضروری به نظر می‌رسد(١١).

نتایج بررسی حاضر حاکی از این بود که تقریباً کلیه اساتید علوم پایه دانشگاه با وظایف اساتید از حداقل ٧٢/٤ تا حداکثر ٩٦/٢ درصد، نظر کاملاً موافق و یا موافق داشتند. و در بین وظایف استاد مشاور، گزینه‌های «ارزیابی مکرر و شناخت وضعیت تحصیلی دانشجو در حال تحصیل»، نسبتاً بیشترین نظر مثبت را به خود اختصاص داد که می‌تواند ناشی از علاقه‌مندی اساتید نسبت به روند پیشرفت دانشجو در حین تحصیل باشد. در حالی که گزینه «پی‌گیری وضعیت تحصیلی دانشجو در آینده» و «تهیه گزارش عملکرد در پایان هر نیم‌سال تحصیلی و ارسال به مسؤولین ذیربط» نظر مخالف بیشتری را نسبت به سایر گزینه‌ها (بیشتر از ٩ درصد) داشت. مخالفت تعداد کمی از اساتید با پی‌گیری نمودن وضعیت دانشجو در آینده (بعد از دانش‌آموختگی) و تهیه گزارش عملکرد برای دانشجویان در پایان هر نیم‌سال می‌تواند به دلیل قطع ارتباط دانشجو بعد از دانش‌آموختگی از دانشگاه و داشتن مشغله کاری اساتید در حین کار باشد.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

در مطالعه‌ای که بین ۹۶ عضو هیأت علمی از ۱۲ دانشکده پزشکی مختلف انجام شده، با توجه به صرف وقت محدود ۴۸ دقیقه‌ای اساتید در رفع مشکلات دانشجویان در حال تحصیل، بیشتر مشکل دانشجو را مسائل مالی و احساساتی و ارتباط با اساتید در دوران تحصیل دانشجو تشکیل می‌داد و احساس می‌کردند که نقش مثبتی در کمک به دانشجویان دارند(۱۲). و این نشان می‌دهد که توجه به مسائل عاطفی و احساساتی و مالی دانشجویان در کنار مسائل تحصیلی، به مقدار زیادی می‌تواند در پیشرفت تحصیلی دانشجویان کمک‌کننده باشد. در طرح حاضر، این موارد در نظر گرفته نشده بود که می‌تواند از محدودیت‌های این بررسی باشد. بنابراین، مشکلات مشاوره‌ای به دلیل عدم وجود سازوکارهای عملی مناسب و نبودن برنامه منسجم در ارائه خدمات مشاوره‌ای در فیلدهای مختلف، علاوه بر بررسی مسائل آموزشی (انتخاب واحد، حذف و اضافه و...) می‌باشد که نیاز به بررسی و تحقیق و شناسایی و ارائه راه حل‌های مناسب دارد.

با توجه به نظرموافق اساتید این دانشگاه با وظایف مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی و نگرش نسبتاً خوب آنها به مشاوره دانشجویان در این بررسی، شکی نیست که داشتن آگاهی و مهارت کافی و مناسب در انجام وظایف مشاوره و راهنمایی، به منظور کمک و یاری موفقیت‌آمیز به دانشجویان ضروری است.

بطور کلی، نگرش قابل قبول اساتید این دانشگاه نسبت به مشاوره و راهنمایی می‌تواند زمینه مناسب و خوبی در بالا بردن آگاهی و مشارکت آنها برای ارائه دادن این خدمات به دانشجویان باشد.

نیاز به بالا بردن آگاهی اساتید در بررسی و ارزیابی برنامه مشاوره در بین اساتید مشاور آموزش دیده، و دانشجویان سال چهارم پزشکی در کالج پزشکی Ruch، آمده است. البته اعتقاد بر این بوده که اساتید مشاور، علاوه بر اینکه در طی زمان خدمت مشاوره‌شان نیاز به آموزش خاص دارند، کنترل دائمی در برنامه نیز لازم می‌باشد بطوری که بتوان نقص در عملکرد و در صورت نیاز، تغییر در آن را فوراً تشخیص داد(۱۳). همان گونه که دیگران در مقایسه تأثیر دو روش آموزشی اساتید راهنما به این نتیجه رسیدند که اجرای برنامه آموزشی با روش کارگاهی نسبت به روش در اختیار داشتن مواد آموزشی باعث یادگیری فعال و مهارت‌های لازم اساتید در جهت رضایت دانشجویان می‌گردد(۱٤).

در راستای برنامه‌ریزی و ارتقای ارائه خدمات مشاوره‌ای و راهنمایی آموزشی، پیشنهاد تشکیل کارگاه‌های آموزشی، علاوه بر اطلاع‌رسانی مستمر، می‌تواند روش موفقی برای بالا بردن آگاهی اساتید نسبت به این امر و کسب مهارت‌های لازم در جهت رفع نیازها و مشکلات دانشجویان باشد.

نتیجه‌گیری

وجود نگرش مثبت نسبت به وظایف استاد راهنما، که در این تحقیق به تأیید رسید، ضرورت توجه جدی‌تر مسؤولین دانشگاه‌های علوم پزشکی را به استفاده از آمادگی هیأت علمی برای کسب دانش و مهارت بیشتر برای مشاوره دانشجویان نشان می‌دهد. امید است که با بهره‌گیری از این فرصت، خدمت مشاوره‌ای، گسترش مناسبی پیدا کند.

منابع

1. Ardabili U. [Osol va fonoon rahnamaie va moshavareh dar Amoozesh va Parvaresh]. Tehran: Beasat. 1995. Persian
2. Shafiabadi A. [Moshkelat daneshjoyan va zarorate taasis marakez moshavereh dar daneshgah]. Pajohesh dar Masael Talim va Tarbiat 1995 Spring; (4): 105. Persian
3. Shams B, Garakyaraghi M, Ebrahimi A, Avizgan M, Gyahchin A. [The Problems of educational period and the proper reference for solving them: medical students' viewpoints in

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

Isfahan University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education 2006; (6)2: 63-9. Persian

4. Hazavei MM, Fathi Y. [Student's satisfaction from academic guidance and consulation at Hamadan University of Medical Sciences]. Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences and Health Services 2000; 2(8): 56. Persian
5. van Luik SJ, Smeets JG, Wolfhagen I, PerquinM L. Assessing professional behaviour and the role of academic advice at the Maastricht Medical School. Med Teacher 2000 Mar; 22(2): 168-72.
6. Hazavehei MM. [The effect of an educational program based on the PRECEDE Model on the level of academic consultants' ability and students' satisfaction]. Journal of Medical Education 2003; 3(2): 85-9. Persian
7. The university of Texas. The faculty advisor's role. [2001 Agu 18]. Available from: http://www.uta.edu/advisorhandbook/faculty.advisor–htm
8. Lynn MR. Determination and quantification of content validity. Nurs Res 1986 Nov-Dec; 35(6): 382-5.
9. Shams B, Farshidfar M, Hasanzadeh A. [Effect of consulting on the achievement of university students with dropout]. Iranian Journal of Medical Education 2000; 1(1): 36-41. Persian
10. Hazavehei MM, Emdadi Sh. [The KAP study of faculty members of the Hamadan University of Medical Sciences about academic advising programs in 1998]. Scientific Journal of Hamadan University of Medical Sciences and Health Services 2001; 7: 36-43. Persian
11. Fazaly A. [Tasir moshavareh dar pishraft tahsily daneshjoian. Pajohesh va Barnamehrizy dar Amozesh Aly 2004; 10(31-32): 61-90. Persian
12. Brown JC, Barnett JM. Response of faculty members to medical students' personal problems. J Med Educ 1984 Mar; 59(3): 180-7.
13. Eckenfels EJ, Blacklow RS, Gotterer GS. Medical student counseling: the Rush Medical College Adviser Program. J Med Educ 1984 Jul; 59(7): 573-81.
14. Hazavehei MM. [Comparison of the effectiveness of two academic advisors' educational methods on the level of students' satisfaction in Hamadan University of Medical Sciences]. Shahrekord University of Medical Sciences Journal 2003; 5(2): 16-26. Persian

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

Faculty Members' Attitude toward Academic Advising and Counseling and their Viewpoints about Counseling Duties

Adhami A, Nouhi E, Mohammadalizadeh S, Jalili Z, Fattahi Z.

Abstracts

Introduction: *Advising and counseling students, a part of faculty members' duties, is a way for overcoming preventable problems and educational failure due to those problems. The aim of this study was to determine the attitude of faculty members of Kerman University of Medical Sciences toward advising and counseling students and their views about the duties of counselor faculty members.*

Methods: *In this descriptive cross-sectional study, 164 faculty members were investigated using a question-naire. The attitude questions of this questionnaire had the validity and reliability of 0.8 and 0.67, respectively. The reliability of 0.8 was calculated for questions of counselor duties. The gathered data was analyzed by SPSS software, using t-tests and one way ANOVA.*

Results: *Seventy seven percent of faculty members had the experience of student counseling, 82.6% were aware of counseling duties, and 86.7% were completely agree or agree with counselor's duties. In total, 74.3% of the faculty members achieved the total score of attitude. A significant difference was observ-ed between the mean scores of the attitude based on the variables of academic rank and being aware of counselor's duties.*

Conclusion: *With regard to almost positive attitude of faculty members towards counseling and advising, and their agreement with the duties approved by ministry, there is no doubt that having enough and appropriate knowledge and competency in performing counseling tasks in order to help the students is essential. Therefore, informing and educating faculty members regarding student advising and counseling are recommended.*

Keywords: Attitude, Viewpoints, Academic advising and counseling, University.

Addresses

Corresponding Author: Ashraf Adhami, Instructor, Department of General Education, School of Medicine, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran. E-mail: adhami2006@yahoo.com

Esmat Nouhi, Instructor, School of Nursing and Midwifery, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran. E-mail: noohi@kmu.ac.ir

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]

Sekineh Mohammadalizadeh, Instructor, School of Nursing and Midwifery, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran. E-mail: smohammadalizadeh@gmail.com
Zahra Jalili, Associate Professor, Department of Community Medicine, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran. Email: Zahra.Jalili@gmail.com
Zahra Fattahi, Evaluation Expert, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran.
E-mail: zahrafattahi@yahoo.com

Source: Iranian Journal of Medical Education 2008 Apr & Sum; 8(1): 7-13.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-04]